

Aan commissie 6 november 2023

Adviesnota

Datum	17 oktober 2023	Portefeuillehouder	mr. S.H.M. Ornstein MCPm
Documentnummer	1752306/1752308	Programma	Bestuur en belastingen
Projectnummer		Afdeling	Concernstaf
Bijlage(n)	-		
Onderwerp	samenwerking rekenkamer		

Voorstel

De commissie wordt gevraagd om advies uit te brengen inzake het voorstel om:

1. In te stemmen met het vormen van een gezamenlijke rekenkamer met één of meer waterschappen, waarbij de waterschappen Fryslân, Noorderzijlvest en Zuiderzeeland in beeld zijn.
2. In te stemmen met de personele unie als juridische samenwerkingsvorm.

Inleiding

Op 27 september 2022 heeft de Eerste Kamer ingestemd met het Wetsvoorstel versterking decentrale rekenkamers. Deze wet bevat voor de waterschappen o.a. de wettelijke verplichting tot het instellen van een rekenkamer. De wet treedt voor waterschappen in werking op 1 januari 2024.

In 2023 is een bestuurlijke werkgroep gestart met de voorbereiding voor het instellen van een rekenkamer bij ons waterschap en is hierover beeldvormend met het algemeen bestuur gesproken. Daarbij is uitgesproken dat de wens bestaat tot het instellen van een gezamenlijke rekenkamer.

Binnen de waterschappen Fryslân, Noorderzijlvest en Vallei en Veluwe is draagvlak voor samenwerking en behoefte om daarmee voortvarend aan de slag te gaan. Binnen waterschap Zuiderzeeland worden de afwegingen daarover nog gemaakt, hetgeen wellicht in een later stadium tot deelname aan de gezamenlijke rekenkamer leidt.

Dit voorstel is gezamenlijk met de andere waterschappen opgesteld en eveneens afgestemd met onze bestuurlijke werkgroep. Bij waterschappen Fryslân en Noorderzijlvest wordt dit voorstel ook in november in het algemeen bestuur geagendeerd. Wij koersen op instelling van de rekenkamer in de eerste helft van 2024.

Beoogd effect

Het instellen van een onafhankelijke rekenkamer voor ons waterschap in samenwerking met andere waterschappen.

Argumenten

1.1 Dit is in lijn met het advies van de commissie van 11 september 2023.

Op basis van voorbereidingen door de bestuurlijke werkgroep heeft de commissie op 11 september 2023 geadviseerd om bij de instelling van de rekenkamer samenwerking te zoeken en daarbij primair samenwerking met waterschappen Fryslân, Noorderzijlvest en Zuiderzeeland uit te werken.

2.1 Een eenvoudige bestuurlijke overeenkomst biedt voordelen.

Als gekozen wordt voor een gezamenlijke rekenkamer zijn er juridisch gezien twee opties, namelijk een gemeenschappelijke regeling of een personele unie.

Gemeenschappelijke regeling

Via een gemeenschappelijke regeling kan een gemeenschappelijke rekenkamer worden ingesteld voor meerdere overheden. Dit gebeurt op grond van de Wet gemeenschappelijke regeling (Wgr). Er is dan sprake van één rekenkamer, met één bestuur en één set aan organisatorische regels (de gemeenschappelijke regeling) die is vastgesteld door meerdere algemeen besturen. Deze (meer formele) vorm wordt onder meer toegepast bij de Noordelijke Rekenkamer en de rekenkamer Oost-Nederland.

Indien gekozen wordt voor een gemeenschappelijke regeling, dienen de besturen van de verschillende waterschappen een gemeenschappelijk orgaan in te stellen en gelden eisen ten aanzien van o.a. ontwerpbegrotingen en zienswijzen.

Personele unie

Hierbij is sprake van afzonderlijke rekenkamers en afzonderlijke regelgeving (verordeningen) die de organisatie van de rekenkamer bepalen. In de praktijk betekent dit dat structureel wordt samengewerkt (op basis van een samenwerkingsovereenkomst) door middel van een gedeelde bezetting van de rekenkamerfuncties. De rekenkamerleden die zijn benoemd door het algemeen bestuur van waterschap x zijn voor dezelfde termijn ook de benoemde rekenkamerleden voor waterschap y. Hier is afstemming voor nodig in de regelgeving, zoals ten aanzien zittingsduur en aantal rekenkamerleden, afstemming met de algemeen besturen, etc. Hierbij ligt het voor de hand dat de secretaris van de rekenkamer ook wordt 'gedeeld'. Een personele unie is een alternatief voor de formele gemeenschappelijke regeling en komt (bij gemeenten) vaker voor als samenwerkingsvorm. Het is een eenvoudige bestuurlijke overeenkomst.

Het advies is om te kiezen voor een eenvoudige bestuurlijke overeenkomst, waarbij sprake is van afzonderlijke rekenkamers, die via een personele unie functioneren als één (gezamenlijke) rekenkamer. De waterschappen kunnen een overeenkomst sluiten waarbij elk waterschap formeel zijn eigen rekenkamer instelt. Op deze manier kan de komende jaren ervaring worden opgedaan met de gezamenlijke rekenkamer.

Mocht op termijn blijken dat het niet voldoet aan de verwachtingen, dan kan een personele unie gemakkelijker ontbonden worden dan een gemeenschappelijke regeling.

Kantttekeningen

-

Financiën

-

Vervolg

In de verdere uitwerking van een gezamenlijke rekenkamer moet door de algemeen besturen nog een aantal keuzes gemaakt worden, bijvoorbeeld ten aanzien van de samenstelling van de rekenkamer en het gewenste budget. Deze keuzes landen uiteindelijk in de vast te stellen verordening en samenwerkingsovereenkomst. Vooruitlopend daarop worden in elk geval onderstaande uitgangspunten gehanteerd (conform de door onze werkgroep opgestelde visie):

- De rekenkamer draagt bij aan het realiseren van goed openbaar bestuur, door een bijdrage te leveren aan het versterken van transparantie, verantwoording en toezicht.
- De onderzoeken, adviezen en aanbevelingen van de rekenkamer bieden een kritische reflectie, maar staan in het teken van leren en verbeteren.
- De rekenkamer draagt op constructieve wijze bij aan de rechtmatigheid, doelmatigheid en doeltreffendheid van het gevoerde bestuur; daarmee geeft de rekenkamer antwoord op de vraag of het waterschap zijn publieke middelen zinnig, zuinig en zorgvuldig inzet.
- De onderzoeken kunnen op meerdere momenten in de beleidsvorming plaatsvinden: evaluatie van beleid vóór invoering (ex ante), gedurende uitvoering (ex durante) en na afloop (ex post).
- De rekenkamer wordt goed en professioneel gefaciliteerd om haar taken te vervullen.
- De budgettaire kaders zijn leidend voor het aantal mogelijke onderzoeken, waarbij jaarlijks voor elk waterschap in principe twee onderzoeken worden opgeleverd. Onderzoeken kunnen bij meerdere waterschappen worden uitgevoerd, maar ook kan er sprake zijn van maatwerk. Daarbij kan sprake zijn van een combinatie van groter en kleiner onderzoek. Eventueel aanvullend hierop vormt opvolgingsonderzoek onderdeel van de onderzoeksagenda. Bij voorkeur bedraagt de doorlooptijd van een onderzoek maximaal een half jaar.
- De onderzoeken zijn complementair aan andere vormen van onderzoek zoals bijvoorbeeld eigen onderzoeken, evaluaties, audits en benchmarks. De accountant voert de controle uit op de financiële rechtmatigheid. Dit is dus geen onderwerp van onderzoek voor de rekenkamer om dubbelingen te voorkomen.

Voor het instellen van een gezamenlijke rekenkamer moeten de volgende formele documenten worden vastgesteld door de algemeen besturen:

- Samenwerkingsovereenkomst met de afspraken t.a.v. de personele unie.
- Verordening per waterschap, waarin de uitgangspunten staan over o.a. het aantal leden, herbenoeming en vergoeding. Deze verordeningen zijn inhoudelijk aan elkaar gelijk.

Datum 17 oktober 2023
Onderwerp rekenkamer
Pagina 4 van 4

- Werving- en selectieproces inclusief functieprofielen.

Deze documenten worden afgestemd met de bestuurlijke werkgroep en vervolgens formeel door het DB ter besluitvorming aan het AB aangeboden. Streven is dat deze documenten begin 2024 worden vastgesteld door de algemeen besturen. Daarna kan worden gestart met de werving en selectie van de rekenkamerleden.

Bijlagen

-

Ondertekening

Dijkgraaf en heemraden

Advies